

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 11. julija 2013*

„Približevanje zakonodaj — Intelektualna lastnina — Avtorska in sorodne pravice — Izključna pravica reproduciranja — Direktiva 2001/29/ES — Člen 5(2)(b) — Pravično nadomestilo — Uporaba brez razlikovanja vendar z morebitno pravico do vračila pristojbine za zasebno razmnoževanje, namenjene za financiranje nadomestila — Uporaba prejemkov deloma za imetnike pravic in deloma za družbene ali kulturne ustanove — Dvojno plačilo pristojbine za zasebno razmnoževanje pri čezmejni transakciji“

V zadevi C-521/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (Avstrija) z odločbo z dne 20. septembra 2011, ki je prispela na Sodišče 12. oktobra 2011, v postopku

Amazon.com International Sales Inc.,

Amazon EU Sàrl,

Amazon.de GmbH,

Amazon.com GmbH, v likvidaciji,

Amazon Logistik GmbH

proti

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta (poročevalka), predsednica senata, G. Arestis, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev in J. L. da Cruz Vilaça, sodniki,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. decembra 2012,

* Jezik postopka: nemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Amazon.com International Sales Inc. Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH in Amazon Logistik GmbH, G. Kucsko, U. Börger in B. Van Asbroeck, odvetniki,
- za Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH M. Walter, odvetnik, in U. Sedlaczek,
- za avstrijsko vlado A. Posch, agent,
- za francosko vlado G. de Bergues in S. Menez, agenta,
- za poljsko vlado B. Majczyna, M. Szpunar in M. Drwięcki, agenti,
- za finsko vlado M. Pere, agentka,
- za Evropsko komisijo J. Samnadda in F. Bulst, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. marca 2013

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH – v likvidaciji, in Amazon Logistik GmbH (v nadaljevanju: skupaj: Amazon) in Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (v nadaljevanju: Austro-Mechana), ker je ta zahtevala plačilo nadomestila za dajanje v promet nosilcev podatkov v skladu z avstrijsko zakonodajo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 10, 11 in 35 Direktive 2001/29 je navedeno:
 - „(10) Če naj avtorji ali izvajalci nadaljujejo z ustvarjalnim in umetniškim delom, morajo za uporabo svojega dela prejeti primerno nagrado, prav tako pa tudi producenti, da lahko to delo financirajo. V proizvodnjo proizvodov, kot so fonogrami, filmi ali multimedijски izdelki, ter opravljanje storitev, kot so storitve ‚na zahtevo‘, je treba precej investirati. Zadostno pravno varstvo pravic intelektualne lastnine je nujno, če se želi zagotoviti takšno nagrajevanje in zagotoviti možnost za zadovoljive donose na te investicije.
 - (11) Strog, dejanski sistem varstva avtorske in sorodnih pravic je eden glavnih načinov za zagotavljanje, da evropska kulturna ustvarjalnost in proizvodnja prejmeta nujna sredstva, ter za varovanje neodvisnosti in dostojanstva umetniških ustvarjalcev in izvajalcev.

[...]

(35) V določenih primerih izjem ali omejitev naj imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, ki jim bo ustrezno nadomestilo uporabo njihovih varovanih del ali predmetov sorodnih pravic. Pri določanju oblike, podrobne ureditve in možne ravni takšnega pravičnega nadomestila naj se upoštevajo posebne okoliščine vsakega primera. Pri ocenjevanju teh okoliščin bi lahko bil koristen kriterij potencialna škoda, ki jo zadevno dejanje povzroči imetnikom pravic. V primerih, ko so imetniki pravic že prejeli plačilo v kaki drugi obliki, na primer kot del licenčnine, jim ne pripada nobeno posebno ali ločeno plačilo. Stopnja pravičnega nadomestila naj polno upošteva stopnjo uporabe tehničnih zaščitnih ukrepov, ki jih predvideva ta direktiva. V določenih situacijah, ko je škoda imetnika pravic minimalna, plačilo ni potrebno.“

4 Člen 2 Direktive določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštetih izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

- (a) avtorjem za njihova dela;
- (b) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;
- (c) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;
- (d) producentom prvega posnetka filmov za izvirnik in primerke njihovih filmov;
- (e) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.“

5 Člen 5(2) te direktive, naslovljen „Izjeme in omejitve“, določa:

„Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja iz člena 2 v naslednjih primerih:

[...]

- (b) v zvezi z reprodukcijami v katerem koli mediju, ki jih izdelata fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, ob pogoju, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, pri katerem se upošteva uporaba ali neuporaba tehničnih ukrepov po členu 6 na zadevnem delu ali predmetu;

[...]“

Avstrijsko pravo

6 Člen 42 zakona o avtorski pravici (Urheberrechtsgesetz) z dne 9. aprila 1936 (BGBl. 111/1936), kakor je bil spremenjen z novelo zakona o avtorski pravici iz leta 2003 (Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003, BGBl. I, 32/2003 v nadaljevanju: UrhG), določa:

„1. Vsakdo lahko za osebno uporabo na papirju ali podobnem nosilcu izdelata posamezne kopije dela.

[...]

4. Vsaka fizična oseba lahko za zasebno uporabo in za namene, ki niso neposredno ali posredno komercialni, na nosilcih, drugačnih od tistih, ki so navedeni v odstavku 1, izdela posamezne kopije dela.

[...]“

7 Člen 42b UrhG določa:

„1. Če se pričakuje, da se bo neko delo, ki se oddaja po radiu, daje na voljo javnosti ali zapiše na nosilec slike ali zvoka v komercialne namene, zaradi njegove narave reproduciralo z zapisom na nosilec slike ali zvoka v skladu s členom 42, od (2) do (7), in sicer za osebno ali zasebno uporabo, ima avtor pravico do primerne odškodnine (odškodnino za prazne nosilce zvoka ali slike), če se nosilci podatkov na nacionalnem trgu komercialno dajejo v promet za plačilo; za nosilce podatkov se štejejo prazni nosilci slike ali zvoka, primerni za take načine reprodukcije, ali drugi za to uporabljeni nosilci slike ali zvoka.

[...]

3. Primerno odškodnino dolguje:

(1) za plačilo praznih nosilcev zvoka ali slike in aparatov, kdor s kraja na nacionalnem ozemlju ali v tujini prvi da v promet, v komercialne namene in za plačilo, nosilce podatkov ali aparate;

[...]

5. Pravico do odškodnine iz odstavkov 1 in 2 sme uveljavljati samo kolektivna organizacija avtorjev.

6. Kolektivna organizacija avtorjev mora povrniti ustrezno odškodnino:

(1) osebi, ki nosilce zvoka ali slike ali aparat za reproduciranje izvozi v tujino pred prodajo končnemu kupcu;

(2) osebi, ki nosilce zvoka ali slike za reproduciranje uporablja s soglasjem upravičenca; v zvezi s tem zadostujejo indici.“

8 Člen 13 zakona o kolektivni organizaciji avtorjev (Verwertungsgesellschaftengesetz) z dne 13. januarja 2006 (BGBl. I, 9/2006), določa:

„1. Kolektivne organizacije avtorjev lahko ustanovijo družbene in kulturne ustanove za upravičence, ki jih zastopajo, in za njihove družinske člane.

2. Kolektivne organizacije avtorjev, ki uveljavljajo pravico do odškodnine za prazne nosilce zvoka ali slike, morajo ustanoviti družbene ali kulturne ustanove in jim nakazati 50 % zneska ustvarjenih prihodkov iz naslova tega nadomestila, z odbitkom ustreznih stroškov upravljanja. [...]

3. Kolektivne organizacije avtorjev morajo uvesti določena pravila glede zneskov, ki se nakazujejo družbenim in kulturnim ustanovam.

4. Zvezni minister za pravosodje lahko glede sredstev, ki se nakažejo družbenim in kulturnim ustanovam in izhajajo iz nadomestila za prazne nosilce zvoka ali slike, z uredbo določi, katere okoliščine je treba upoštevati pri pravilih, ki se uvedejo v skladu z odstavkom 3. Ta uredba mora zagotoviti predvsem:

- (1) uravnoteženo razmerje med zneski, ki se nakažejo družbenim ustanovam in med zneski, ki se nakažejo kulturnim ustanovam;
- (2) da je, kar zadeva družbene ustanove, najprej mogoče posamično podpirati upravičence v stiski;
- (3) namen zneskov, ki se nakazujejo kulturnim ustanovam je promocija interesov upravičencev.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 9 Austro-Mechana je kolektivna organizacija avtorjev, ki uresničuje pravice avtorjev in imetnikov sorodnih pravic do izplačila odškodnine iz naslova nosilcev podatkov, kot je določeno v členu 42b(1) UrhG.
- 10 Amazon je mednarodna skupina, ki izdelke, med katerimi so tudi nosilci podatkov iz navedene določbe, prodaja po internetu.
- 11 Pri izvrševanju naročil po internetu, ki so jih podali naročniki iz Avstrije, ki so zato najprej podpisali pogodbe z družbo Amazon.com International Sales Inc., ki ima sedež v Združenih državah, potem pa od maja 2006 dalje z družbo Amazon EU Sàrl, ki ima sedež v Luksemburgu, je družba Amazon dala v promet nosilce podatkov v smislu člena 42b(1) UrhG.
- 12 Družba Austro-Mechana je družbo Amazon tožila pri Handelsgericht Wien zaradi solidarnega plačila primerne odškodnine v smislu člena 42b(1) UrhG iz naslova nosilcev podatkov, ki so bili v Avstriji dani v promet v letih od 2002 do 2004.
- 13 Znesek, ki ga je družba Austro-Mechana zahtevala iz naslova nosilcev podatkov, ki so bili dani v promet v prvi polovici leta 2004, je znašal 1 856 275 EUR. Za preostanek obdobja, na katerega se nanaša zahtevka za plačilo, je družba Austro-Mechana predlagala, da se družbi Amazon naloži predložitev računovodskih izkazov, ki bi ji omogočali izračun terjatve.
- 14 Handelsgericht Wien je s sodbo ugodilo predlogu za predložitev, odločitev o zahtevku za plačilo pa je pridržalo. Ta sodba je bila v pritožbenem postopku potrjena, zato se je družba Amazon obrnila na Oberster Gerichtshof kot sodišče zadnje stopnje.
- 15 V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali gre za ‚pravično nadomestilo‘ v smislu člena 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES, če:

- (a) imajo upravičenci v smislu člena 2 Direktive 2001/29/ES pravico do primerne nadomestila, ki jo je izključno treba uveljavljati prek kolektivne organizacije, od tistega, ki v državi prvi poklicno da na trg nosilce podatkov, ki so primerni za reproduciranje njihovih avtorskih del,
- (b) ta pravica ni odvisna od tega, ali se [nosilce podatkov] daje na trg posrednikom [ali] fizičnim ali pravnim osebam za uporabo v nezasebne namene ali pa fizičnim osebam za uporabo v zasebne namene,

(c) ima tisti, ki nosilce podatkov za reproduciranje uporablja na podlagi odobritve upravičenca ali pa jih pred odtujitvijo končnemu uporabniku ponovno izvozi, pravico do povračila nadomestila od kolektivne organizacije?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen:

(a) Ali gre za ‚pravično nadomestilo‘ v smislu člena 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES, če pravica, ki je navedena v vprašanju 1(a), obstaja le pri dajanju [nosilcev podatkov] na trg fizičnim osebam, ki uporabljajo nosilce podatkov za reproduciranje v zasebne namene?

(b) Če je odgovor na drugo vprašanje, točka (a), pritrdilen:

Ali je treba pri dajanju [nosilcev podatkov] na trg fizičnim osebam – vse dokler ni dokazano nasprotno – domnevati, da bodo te nosilce podatkov uporabljale za reproduciranje v zasebne namene?

3. Če je odgovor na prvo vprašanje ali drugo vprašanje, točka (a), pritrdilen:

Ali iz člena 5 Direktive 2001/29 ali drugih določb prava Unije izhaja, da ne obstaja pravica do plačila pravičnega nadomestila, ki jo mora uveljavljati kolektivna organizacija, če je kolektivna organizacija zakonsko dolžna, da polovice izkupička ne izplača upravičencem, temveč družbenim in kulturnim ustanovam?

4. Če je odgovor na prvo vprašanje ali drugo vprašanje, točka (a), pritrdilen:

Ali člen 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES ali katera druga določba prava Unije nasprotujeta pravici do plačila pravičnega nadomestila, ki jo mora uveljavljati kolektivna organizacija, če je v drugi državi članici – pa čeprav morebiti na pravni podlagi, ki je v nasprotju s pravom Unije – že bilo plačano primerno nadomestilo za dajanje nosilca podatkov na trg?

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 16 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, ki brez razlikovanja uporablja pristojbino za zasebno razmnoževanje, kadar se na njenem ozemlju prvič v komercialne namene in za plačilo dajo na trg nosilci podatkov, ki so primerni za reproduciranje, in hkrati določa pravico do povračila pristojbine, ki je bila plačana, kadar končna uporaba teh nosilcev ne spada v primer iz te določbe.
- 17 V zvezi s tem je treba spomniti, da države članice v skladu s členom 2 navedene direktive upravičencem iz tega člena odobrijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma, avtorjem za njihova dela, izvajalcem za posnetke njihovih nastopov, proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme, producentom prvega posnetka filmov za izvirnik in primerke njihovih filmov, RTV ustanovam za posnetke njihovih oddaj.
- 18 Vendar lahko države članice na podlagi člena 5(2)(b) te direktive določijo izjemo ali omejitev te izključne pravice reproduciranja, kadar gre za reprodukcije na katerem koli nosilcu, ki jih izdelata fizična oseba za zasebno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, kar pomeni izjemo „zasebnega razmnoževanja“.

- 19 Sodišče je že presodilo, da morajo države članice, če se odločijo, da bodo v nacionalno pravo uvedle izjemo zasebnega razmnoževanja, na podlagi člena 5(2)(b) Direktive 2001/29 zlasti določiti plačilo „pravičnega nadomestila“ imetnikom izključne pravice reproduciranja (glej sodbi z dne 21. oktobra 2010 v zadevi Padawan, C-467/08, ZOdl., str. I-10055, točka 30, in z dne 16. junija 2011 v zadevi Stichting de Thuiskopie, C-462/09, ZOdl., str. I-5331, točka 22).
- 20 Sodišče je prav tako presodilo, ker določbe Direktive 2001/29 izrecno ne urejajo tega vprašanja, imajo države članice široko polje proste presoje za ugotovitev, kdo mora plačati to pravično nadomestilo (glej zgoraj navedeno sodbo Stichting de Thuiskopie, točka 23). Enako velja glede določitve oblike, podrobne ureditve in možne višine takšnega nadomestila.
- 21 Države članice morajo, kadar ni meril Unije, ki bi bila v direktivi dovolj natančno opredeljena, da bi razmejila obveznosti, ki iz nje izhajajo, na svojem ozemlju določiti najprimernejša merila, da zagotovijo spoštovanje direktive, in sicer v mejah, ki jih določa pravo Unije in zlasti zadevna direktiva (glej glede izjeme od izključne pravice glede javnega posojanja Direktivo Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 120), sodbo z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Španiji, C-36/05, ZOdl., str. I-10313, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 22 Kot je navedeno v uvodni izjavi 35 Direktive 2001/29, je treba pri določanju oblike, podrobne ureditve in možne višine takšnega pravičnega nadomestila upoštevati posebne okoliščine vsakega primera.
- 23 Glede izjeme zasebnega razmnoževanja iz člena 5(2)(b) te direktive je Sodišče že razsodilo, kadar škodo imetniku izključne pravice reproduciranja povzroči oseba, ki za svojo zasebno uporabo reproducira varovano delo, ne da bi tega imetnika prej prosila za dovoljenje, da je načeloma dolžnost te osebe, da nadomesti škodo, povezano s tem reproduciranjem, tako da financira nadomestilo, ki bo izplačano temu imetniku (zgoraj navedeni sodbi Padawan, točka 45, in Stichting de Thuiskopie, točka 26).
- 24 Sodišče je kljub temu priznalo, da imajo države članice – ob upoštevanju praktičnih težav pri identifikaciji zasebnih uporabnikov in pri nalaganju obveznosti povrnitve škode, ki so jo povzročili imetnikom pravic – možnost, da za financiranje pravičnega nadomestila uvedejo „pristojbino za zasebno razmnoževanje“, ki se ne naloži zadevnim zasebnikom, temveč tistim, ki imajo opremo, aparate in nosilce za digitalno reproduciranje in ki za to pravno ali dejansko dajejo to opremo, aparate in nosilce za reproduciranje na voljo zasebnikom ali zanje opravijo storitev reproduciranja. V okviru takega sistema so osebe, ki imajo navedeno opremo, aparate in nosilce za reproduciranje, tiste, ki morajo plačati pristojbino za zasebno razmnoževanje (zgoraj navedeni sodbi Padawan, točka 46, in Stichting de Thuiskopie, točka 27).
- 25 Sodišče je tudi pojasnilo, ker navedeni sistem zavezancem omogoča, da znesek pristojbine za zasebno razmnoževanje vključijo v ceno dajanja navedene opreme, aparatov in nosilcev za reproduciranje na voljo ali v ceno opravljene storitve reproduciranja, strošek pristojbine na koncu nosi zasebni uporabnik, ki to ceno plača, kar je v skladu s „pravičnim ravnotežjem“, ki ga je treba vzpostaviti med interesi imetnikov izključne pravice reproduciranja in interesi uporabnikov varovanih del (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 28).
- 26 V obravnavanem primeru morajo v sistemu, ki ga uvaja člen 42b UrhG, za financiranje pravičnega nadomestila v smislu člena 5(2)(g) Direktive 2001/29, pristojbino za zasebno razmnoževanje plačati osebe, ki komercialno in za plačilo dajejo v promet nosilce podatkov, ki so primerni za reproduciranje.
- 27 Tak sistem, kot je bilo že navedeno v točki 25 te sodbe, zavezancem načeloma dovoljuje, da v prodajno ceno teh istih nosilcev vključijo znesek te pristojbine, tako da breme pristojbine v skladu z zahtevo po „pravičnem ravnotežju“ nazadnje nosi zasebni uporabnik, ki plača to ceno, pod predpostavko, da je tak uporabnik tudi končni uporabnik.

- 28 Sodišče je namreč presodilo, da je sistem financiranja pravičnega nadomestila, opisan v točkah od 24 do 25 te sodbe, z zahtevami „pravičnega ravnotežja“ združljiv le, če so lahko zadevna oprema, aparati in nosilci za digitalno reproduciranje uporabljeni za zasebno razmnoževanje in zato povzročijo škodo avtorju varovanega dela. Glede na te zahteve torej obstaja nujna povezava med uporabo pristojbine za zasebno razmnoževanje glede navedene opreme, aparatov in nosilcev za digitalno reproduciranje ter njihovo uporabo za zasebno reproduciranje, tako da uporaba pristojbine za zasebno razmnoževanje brez razlikovanja za vse vrste opreme, aparatov in nosilcev za digitalno reproduciranje, vključno v primeru, v katerem opremo, aparate in nosilce za digitalno reproduciranje nabavijo osebe, ki niso fizične, za namen, ki očitno ni zasebno razmnoževanje, ni v skladu s členom 5(2) Direktive 2001/29 (zgoraj navedena sodba Padawan, točki 52 in 53).
- 29 Vendar se v sistemu iz postopka v glavni stvari brez razlikovanja uporablja pristojbina za zasebno razmnoževanje vseh nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, vključno v primeru, v katerem njihova končna uporaba ne spada v primer iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29.
- 30 Postavlja se torej vprašanje, ali v takšnem primeru, pravica do vračila plačane pristojbine, dovoljuje vzpostavitev „pravičnega ravnotežja“, med imetniki izključne pravice do reproduciranja in uporabniki varovanih del v skladu z zahtevami Direktive 2001/29.
- 31 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je sistem financiranja pravičnega nadomestila, ki je sestavljen iz uporabe – brez razlikovanja – pristojbine za zasebno razmnoževanje za dajanje nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet v komercialne namene in za plačilo in hkrati pravice do vračila, če je ta učinkovita in ne otežuje preveč vračila plačanega nadomestila, lahko v skladu s členom 5(2)(b) Direktive 2001/29, kadar praktične težave, navedene v točki 24 te sodbe, ali druge podobne težave utemeljujejo to uporabo.
- 32 Če je namreč država članica v nacionalno pravo uvedla izjemo zasebnega razmnoževanja, mora ta država članica v skladu s svojo ozemeljsko pristojnostjo zagotoviti učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila za škodo, ki so jo utrpeli imetniki izključne pravice reproduciranja zato, ker so končni uporabniki, ki prebivajo na ozemlju te države članice, reproducirali varovano delo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Stichting de Thuiskopie, točka 36). Tudi kadar takšna ureditev predstavlja težave, jih mora zadevna država članica premostiti ob upoštevanju okoliščin vsakega posameznega primera.
- 33 Vendar kadar ni praktičnih težav ali so te zanemarljive, nujne povezave med uporabo pristojbine za zasebno razmnoževanje in nosilci na eni strani ter uporabo teh nosilcev podatkov za zasebno reproduciranje na drugi ni, tako da uporaba pristojbine brez razlikovanja ni upravičena in ne ustreza „pravičnemu ravnotežju“, ki mora obstajati med interesi upravičencev in uporabnikov varovanih del.
- 34 Nacionalno sodišče mora ob upoštevanju posebnih okoliščin vsakega nacionalnega sistema in omejitev, ki jih nalaga Direktiva 2001/29, preveriti, ali praktične težave upravičujejo tak sistem financiranja pravičnega nadomestila in v primeru pritrdilnega odgovora, ali je pravica do povračila morebitnih pristojbin, plačanih zunaj primera iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29, učinkovita in vračila teh dajatev ne otežuje preveč.
- 35 V obravnavanem primeru mora predložitveno sodišče najprej preveriti, ali je uporaba brez razlikovanja pristojbine za zasebno razmnoževanje za dajanje v promet v komercialne namene in odplačno nosilcev podatkov, ki so primerni za razmnoževanje, v vseh primerih povezana z zadostnimi praktičnimi težavami. V tem okviru je treba upoštevati obseg, učinkovitost, dostopnost, razširjenost in enostavnost uporabe izjeme, na katero se je *a priori* sklicevala Austro-Mechana v svojih pisnih stališčih in na obravnavi.

- 36 Drugič, predložitveno sodišče se mora prepričati, da obseg, učinkovitost, dostopnost, razširjenost in enostavnost uporabe pravice do povračila omogočajo izravnavo morebitnih neravnovesij, ki nastanejo v sistemu, za odziv na ugotovljene težave v praksi. V zvezi s tem je treba navesti, da predložitveno sodišče samo poudarja, da se primeri povračila ne omejujejo na primere, ki so izrecno navedeni v členu 42b(6) UrhG.
- 37 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, ki brez razlikovanja uporablja pristojbino za zasebno razmnoževanje ob prvem dajanju nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet v komercialne namene in odplačno, in hkrati določa pravico do povračila plačanih pristojbin za primer, v katerem končna uporaba teh nosilcev podatkov na spada v primer iz navedene določbe, kadar, kar mora preveriti predložitveno sodišče, ob upoštevanju okoliščin vsakega nacionalnega sistema in omejitev, ki jih nalaga ta direktiva, praktične težave utemeljujejo tak sistem financiranja pravičnega nadomestila in je pravica do povračila učinkovita in preveč ne otežuje vračila plačane pristojbine.

Drugo vprašanje

- 38 Ker je drugo vprašanje podrejeno prvemu vprašanju in ker je odgovor na to vprašanje odvisen od presoje predložitvenega sodišča, je treba odgovoriti tudi na drugo vprašanje.
- 39 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica določi izpodbojno domnevo zasebne uporabe nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, če so dani v promet fizičnim osebam, v okviru sistema financiranja pravičnega nadomestila iz tega člena s pristojbino za zasebno razmnoževanje, ki jo morajo plačati osebe, ki na ozemlju te države članice prvič v komercialne namene in odplačno dajo te nosilce v promet.
- 40 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da lahko države članice v okviru širokega polja proste presoje, ki jim je na voljo za določitev oblike, podrobne ureditve in mogoče višine tega nadomestila, določijo tudi domneve, zlasti, kot je bilo opozorjeno v točki 32 te sodbe, kadar je učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila za povračilo škode, ki jo utrpijo imetniki izključne pravice razmnoževanja, na njihovem ozemlju težavno.
- 41 V okviru sistemov financiranja, ki so podobni sistemu, ki je uveden s členom 42b UrhG, je Sodišče že presodilo, da nikakor ni treba dokazati, kadar so nosilci podatkov, ki so primerni za reproduciranje, dani na voljo fizičnim osebam v zasebne namene, da so te s temi dejansko izdelale zasebne kopije in tako dejansko povzročile škodo imetnikom izključne pravice reproduciranja, ker se za te fizične osebe zakonito domneva, da bodo v celoti izkoristile to dajanje na voljo, torej da bodo uporabile vse funkcije teh nosilcev, vključno z reproduciranjem (zgoraj navedena sodba Padawan, točki 54 in 55).
- 42 Že sama sposobnost nosilcev podatkov za izdelovanje kopij namreč zadostuje za utemeljitev uporabe pristojbine za zasebno razmnoževanje, pod pogojem, da so bili navedeni nosilci dani na voljo fizičnim osebam kot zasebnim uporabnikom (zgoraj navedena sodba Padawan, točka 56).
- 43 Vendar je ob upoštevanju praktičnih težav, povezanih z ugotovitvijo, ali je uporaba nosilca podatkov, ki je primeren za reproduciranje, zasebna, določitev izpodbojne domneve take uporabe pri dajanju tega nosilca v promet fizični osebi načeloma utemeljena in ustreza „pravičnemu ravnotežju“, ki mora obstajati med interesi imetnikov izključne pravice reproduciranja in interesi uporabnikov varovanih del.

- 44 Nacionalno sodišče mora ob upoštevanju okoliščin vsakega nacionalnega sistema in omejitev, ki jih nalaga Direktiva 2001/29 preveriti, ali praktične težave, ki so povezane z ugotavljanjem, ali gre za zasebno uporabo nosilcev zadevnih podatkov, utemeljujejo takšno domnevo in vsekakor, ali določena domneva ne povzroči naložitve pristojbine za zasebno razmnoževanje v primerih, v katerih končna uporaba teh nosilcev očitno ne spada v primer iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29.
- 45 V teh okoliščinah je treba torej na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da v okviru sistema financiranja pravičnega nadomestila iz te določbe s pristojbino za zasebno razmnoževanje, ki jo morajo plačati osebe, ki dajo prvič v komercialne namene in odplačno v promet na ozemlju države članice nosilce podatkov, ki so primerni za reproduciranje, navedena določba ne nasprotuje temu, da ta država članica določi izpodbojne domneve zasebne uporabe teh nosilcev v primeru dajanja v promet fizičnim osebam, kadar praktične težave, ki so povezane z ugotavljanjem, ali gre za zasebno uporabo nosilcev zadevnih podatkov, utemeljujejo določitev take domneve in če tako določena domneva ne povzroči naložitve pristojbine za zasebno razmnoževanje v primerih, v katerih končna uporaba teh nosilcev ne spada v primer iz iste iz iste določbe.

Tretje vprašanje

- 46 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je pravica do pravičnega nadomestila iz te določbe ali pristojbina za zasebno razmnoževanje, ki je namenjena financiranju tega nadomestila, lahko izključena, ker polovica prejemkov iz naslova tega nadomestila ali pristojbine ni nakazana neposredno upravičencem do tega nadomestila, ampak družbenim in kulturnim ustanovam, ustanovljenim v korist teh upravičencev.
- 47 V zvezi s tem je treba spomniti, da sta nastanek in višina pravičnega nadomestila v smislu člena 5(2)(b) Direktive 2001/29 povezana s škodo, ki imetnikom izključne pravice reproduciranja nastane z reproduciranjem njihovega varovanega dela, ki je opravljeno brez njihovega dovoljenja za zasebno uporabo. S tega vidika je treba pravično nadomestilo šteti za protidajatev za škodo, ki nastane tem imetnikom, in mora biti obvezno izračunano na podlagi merila škode, ki jim je bila povzročena z uvedbo izjeme zasebnega razmnoževanja (glej zgoraj navedeno sodbo Padawan, točki 40 in 42).
- 48 Poleg tega je Sodišče že presodilo, da glede pravice do pravičnega nadomestila, ki je dolgovano imetnikom izključne pravice reproduciranja iz naslova izjeme zasebnega razmnoževanja, iz nobene določbe Direktive 2001/29 ne izhaja, da je zakonodajalec Unije upravičencem do tega nadomestila priznal možnost, da se mu odpovejo (sodba z dne 9. februarja 2012 v zadevi Luksan, C-277/10, točka 105).
- 49 Vendar, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 76 sklepnih predlogov, Direktiva 2001/29 državam članicam, ki so v svoje nacionalno pravo uvedle izjemo zasebnega razmnoževanja, ne nalaga, da zagotovijo, da se upravičencem do navedenega pravičnega nadomestila plača celoten znesek v denarju, in tem državam članicam ne prepoveduje, da v okviru polja proste presoje, ki ga imajo, določijo, da se del tega nadomestila daje v obliki posrednega nadomestila.
- 50 V zvezi s tem dejstvo, da je treba pravično nadomestilo šteti za protidajatev za škodo, ki imetnikom izključne pravice reproduciranja nastane zaradi uvedbe izjeme zasebnega razmnoževanja in da ga je treba nujno izračunati na podlagi te škode, ne pomeni ovire za to, da se del prejemkov, namenjenih pravičnemu nadomestilu, posredno, prek družbenih in kulturnih ustanov, ustanovljenih v korist upravičencev, nakaže tem upravičencem.
- 51 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 76 sklepnih predlogov namreč sistemi nadomestila za zasebno razmnoževanje v zvezi z večino nosilcev podatkov trenutno niso zanesljivi, ker je v praksi nemogoče ugotoviti, kateri uporabnik je reproduciral katero delo in na katerem nosilcu.

- 52 Poleg tega je treba navesti, da tak sistem posrednega pobiranja pravičnega nadomestila upravičencem ustreza enemu od ciljev ustreznega pravnega varstva intelektualne lastnine iz Direktive 2001/29, ki je, kot je navedeno v uvodnih izjavah 10 in 11 te direktive, zagotavljanje, da evropska kulturna ustvarjalnost in proizvodnja prejmeta nujna sredstva, da lahko ustvarjalci in producenti nadaljujejo z ustvarjalnim in umetniškim delom, ter varovanje neodvisnosti in dostojanstva umetniških ustvarjalcev in izvajalcev.
- 53 Zato dejstvo, da se del prejemkov, namenjenih pravičnemu nadomestilu v smislu člena 5(2)(b) Direktive 2001/29 nameni družbenim in kulturnim ustanovam, ki so ustanovljene v korist upravičencev do tega nadomestila, ni samo po sebi v nasprotju z namenom navedenega nadomestila, če navedene družbene in kulturne ustanove dejansko služijo upravičencem in če podrobna pravila delovanja teh organizacij niso diskriminatorna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.
- 54 Ne bi bilo namreč združljivo z namenom tega nadomestila, če bi navedene ustanove koristile drugim osebam in ne upravičencem ali da bi pravno ali dejansko izključile tiste, ki nimajo državljanstva zadevne države članice.
- 55 Glede na navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da pravica do pravičnega nadomestila iz te določbe ali pristojbina za zasebno razmnoževanje, ki je namenjena financiranju tega nadomestila, ne more biti izključena zato, ker polovica prejemkov, ki so bili prejeti iz naslova tega nadomestila ali pristojbine, ni bila neposredno plačana upravičencem, do tega nadomestila, ampak družbenim in kulturnim ustanovam, ki so bile ustanovljene v korist teh upravičencev, če te ustanove dejansko koristijo tem upravičencem in podrobna pravila delovanja navedenih organizacij niso diskriminatorna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Četrto vprašanje

- 56 Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je obveznost, ki jo naloži država članica, da se ob komercialnem in odplačnem dajanju nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet, plača pristojbina za zasebno razmnoževanje, namenjena financiranju pravičnega nadomestila iz te določbe, lahko izključena, če je bila podobna pristojbina že plačana v drugi državi članici.
- 57 V zvezi s tem je treba spomniti, da člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 državi članici, ki je v nacionalnem pravu uvedla izjemo zasebnega razmnoževanja, nalaga obveznost rezultata, tako da mora ta država v okviru svojih pristojnosti zagotoviti učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila, katerega namen je imetnikom izključne pravice reproduciranja nadomestiti škodo, ki so jo utrpeli, še posebej, če škoda nastane na ozemlju te države članice (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 34).
- 58 Ker morajo načeloma končni uporabniki povrniti škodo, ki so jo povzročili s tem, da so za zasebne namene reproducirali varovano delo brez predhodnega dovoljenja imetnika izključne pravice reproduciranja, je mogoče domnevati, da je škoda, ki jo je treba povrniti, nastala na ozemlju države članice, v kateri prebivajo ti končni uporabniki (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 35).
- 59 Iz tega izhaja, da če je država članica v nacionalno pravo uvedla izjemo zasebnega razmnoževanja in če končni uporabniki, ki za zasebne namene reproducirajo varovano delo, prebivajo na njenem ozemlju, mora ta država članica v skladu s svojo ozemeljsko pristojnostjo zagotoviti učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila za škodo, ki so jo utrpeli imetniki izključne pravice reproduciranja na ozemlju te države (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 36).

- 60 Poleg tega je treba spomniti, da zadevna država članica zaradi sistema pobiranja, ki ga je izbrala, ne more biti oproščena obveznosti rezultata, ki ji nalaga, da oškodovanim imetnikom izključne pravice reproduciranja zagotovi učinkovito plačilo pravičnega nadomestila za škodo, ki je nastala na njenem ozemlju (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 39).
- 61 V zvezi s tem na navedeno obveznost ne vpliva okoliščina, da ima v okviru pogodb, sklenjenih na daljavo, prodajalec podjetnik, ki kupcem, ki prebivajo na ozemlju te države članice, kot končnim uporabnikom daje na voljo opremo, aparate ali nosilce za reproduciranje, sedež v drugi državi članici (zgoraj navedena sodba Stichting de Thuiskopie, točka 40).
- 62 Ob upoštevanju dejstva, na katerega je bilo opozorjeno v točki 47 te sodbe, da je treba pravično nadomestilo šteti za povračilo škode, ki jo imetniki izključne pravice reproduciranja utrpijo zaradi uvedbe izjeme zasebnega razmnoževanja in ga je treba obvezno izračunati na podlagi merila te škode, ni mogoče veljavno zatrjevati, da prenos nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, iz ene države članice v drugo državo članico, lahko poveča škodo, ki nastane tem imetnikom.
- 63 Člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 namreč ne določa pravičnega nadomestila za dajanje v promet nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, temveč za reprodukcijo, izvedeno z vsemi nosilci, s strani fizične osebe za zasebno uporabo in ne za neposredno ali posredno komercialne namene. Vendar takšna reprodukcija ne nastane zaradi prenosa nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, iz ene države članice v drugo državo članico.
- 64 Ker mora država, ki je v svoje nacionalno pravo uvedla izjemo zasebnega razmnoževanja in v kateri prebivajo končni uporabniki, ki v zasebne namene reproducirajo varovano delo, v skladu s svojo ozemeljsko pristojnostjo zagotoviti učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila za škodo, ki nastane imetnikom pravic, se s sklicevanjem na dejstvo, da je bila pristojbina, namenjena financiranju tega nadomestila, že plačana v drugi državi članici ni mogoče izogniti plačilu tega nadomestila ali pristojbine za njegovo financiranje v prvi državi članici.
- 65 Vendar lahko oseba, ki je predhodno plačala to pristojbino v državi članici, ki ni ozemeljsko pristojna, od nje zahteva povračilo v skladu s svojim nacionalnim pravom.
- 66 Glede na navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da obveznost, ki jo določi država članica, da se za dajanje nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet v komercialne namene in odplačno na trg, plača pristojbina za zasebno razmnoževanje, ki je namenjena financiranju pravičnega nadomestila iz te določbe, ne more biti izključena, ker je bila podobna dajatev že plačana v drugi državi članici.

Stroški

- 67 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

- 1. Člen 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, ki brez razlikovanja uporablja pristojbino za zasebno razmnoževanje ob prvem dajanju nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet v komercialne namene in odplačno, in hkrati določa pravico do povračila plačanih pristojbin za primer, v katerem končna uporaba teh nosilcev podatkov na spada v primer iz navedene določbe, kadar ob upoštevanju okoliščin vsakega nacionalnega**

sistema in omejitev, ki jih nalaga ta direktiva, praktične težave utemeljujejo tak sistem financiranja pravičnega nadomestila in je pravica do povračila učinkovita ter preveč ne otežuje vračila plačane pristojbine, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

2. Člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da v okviru sistema financiranja pravičnega nadomestila iz te določbe s pristojbino za zasebno razmnoževanje, ki jo morajo plačati osebe, ki dajo prvič v komercialne namene in odplačno v promet na ozemlju države članice nosilce podatkov, ki so primerni za reproduciranje, navedena določba ne nasprotuje temu, da ta država članica določi izpodbojne domneve zasebne uporabe teh nosilcev v primeru dajanja v promet fizičnim osebam, kadar praktične težave, ki so povezane z ugotavljanjem, ali gre za zasebno uporabo nosilcev zadevnih podatkov, utemeljujejo določitev take domneve in če tako določena domneva ne povzroči naložitve pristojbine za zasebno razmnoževanje v primerih, v katerih končna uporaba teh nosilcev ne spada v primer iz iste določbe.
3. Člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da pravica do pravičnega nadomestila iz te določbe ali pristojbina za zasebno razmnoževanje, ki je namenjena financiranju tega nadomestila, ne more biti izključena zato, ker polovica prejemkov, ki so bili prejeti iz naslova tega nadomestila ali pristojbine, ni bila neposredno plačana upravičencem do tega nadomestila, ampak družbenim in kulturnim ustanovam, ki so bile ustanovljene v korist teh upravičencev, če te ustanove dejansko koristijo tem upravičencem in podrobna pravila delovanja teh organizacij niso diskriminatorna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.
4. Člen 5(2)(b) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da obveznost, ki jo določi država članica, da se za dajanje nosilcev podatkov, ki so primerni za reproduciranje, v promet v komercialne namene in odplačno, plača pristojbina za zasebno razmnoževanje, ki je namenjena financiranju pravičnega nadomestila iz te določbe, ne more biti izključena, ker je bila podobna dajatev že plačana v drugi državi članici.

Podpisi